

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה 1.....
- ב. האומר לחבירו לך ומשוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך אלא לאחר שלשים יום לאחר ל' יום קנה ואפי' עומדת באגם ... דא"ל קני מעכשיו 3.....
- ג. והלכתא לא עשה ולא כלום 3.....
- ד. כנסה הרי היא כאשתו .. לומר שמגרשה בגט ומחזירה 4.....
- ה. אשה הקנו לו מן השמים 4.....
- ו. ואי לית לה מראשון אית לה משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה 5.....
- ז. גרשה אין לה אלא כתובתה 5.....
- ח. המגרש את האשה ומחזירה על מנת כתובה ראשונה מחזירה 6.....
- ט. בראשונה היו כותבין לבתולה מאתים ולא למנה ... עד שבא שמעון בן שטח ותיקן שיחא כותב לה כל נכסי אחראין לכתובתה 6.....
- הדרן עלך האשה 9.....

דף פב.

א. לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה

כבר התבאר במסכת פסחים דף לא. ולעיל דף יט. שמעותיו של לוח¹, בכל מקום שהם, בין שמופקדים ביד אחרים², ובין חובות שחייבים לו, בין בחוב הלואה ובין בשאר חובות, בין בשטר ובין בע"פ³, משועבדים לפרעון חובו מדר' נתן.

¹ שו"ע ונו"כ שם פו א

² דעת הקצה"ח בכמה מקומות שבפקדון לא שייך שעבודא דר"נ כדלהלן, ועי' במשובב נתיבות סימן פו סק"א, אמרי בינה דיני טו"נ סימן כו.

³ עי' קצה"ח סימן פה סק"ה וסק"ו וכן בסימן פו סק"א וסק"ה ובנה"מ שם בדין שעבודא דר"נ במטלטלין ובמלוה ע"פ מדין שעבוד, ועי' אמרי בינה דיני טו"נ סימן כו

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

לדעת השו"ע דין שעבודא דר"נ כדין נכסים משועבדים, ואינו אלא ע"י ב"ד, אבל הש"ך כתב שמ"מ מוטל על הלוח עצמו לעשות כל מצדקי שאפשר לו כדי לתבוע חובו ולשלם לזה.⁴

ואף על פי שיכול שמעון הלוח לתת מעותיו או כליו לכל מי שירצה, וכן יכול להלוות לכל מי שירצה ולכל זמן שירצה, אף על פי שהוא כבר חייב לראובן, מכל מקום ברגע שהלוח מעותיו ללוי, משתעבד לוי לפרוע לראובן ולא לשמעון⁵, ולכן אין שמעון יכול שוב למחול ללוי החוב או להרחיב לו זמן הפרעון, אם אין לו נכסים אחרים ממה לפרוע לראובן⁶.

לפיכך היו לו מעות מופקדים ביד אחר⁷, הרי הן כמזומנים בידו, ואינו יכול לסלק בשוה כסף, היו לו מעות בהלוואה אצל אחרים, כל שלא הגיע זמן הפרעון אין מוציאין מיד הלוח, הגיע זמן הפרעון ויש מעות מזומנים ביד הלוח שלו, יש להסתפק אם דינם כפקדון ביד אחר לענין זה.

⁴ , להלן, ועי' שו"ת מהריט"ן סימן מט. ומדברי הקצח"ח נראה ששעבודא דר"נ הוא שעבוד הגוף וא"צ ב"ד, ויכול המלוה עצמו לתבוע מהחייב ללוה שלו, ומשתבעו ולא פרע לו חייב לפרוע שנית כאילו נעשה ע"י ב"ד. ובערוה"ש כתב שמוטל על שמעון ולוי להמציא המעות לראובן, ואם אינם עושים כן מוציאין ממנו בב"ד. ובשו"ת גור ארי' יהודא הו"מ סימן נח כתב שאע"פ שידוע שמלוה שלו חייב מעות לאחר, אינו חייב מעצמו לשלם לו מדין שעבודא דר"נ, ומשמע שע"י תביעה חייב.

⁵ ודעת הקצח"ח פו סק"א ששעבודא דר"נ הוא שעבוד גמור יותר משעבוד נכסים, וכאילו נעשה המלוה שלו, ולכן יכול למכור החוב, וכן אם רוצה הלוח שלו לסלקו במעות אינו והנה"מ שם חולק, וכתב ששעבודא דר"נ הוא מעין דין ערב, ועפ"י כתב בערך ש"י שאם יש לו חוב על חבירו שאינו יכול להוציא ממנו בדין, ה"ה שאין שעבודא דר"נ, דהא קי"ל שאין הערב חייב אלא כמה שהלוח חייב, עיין שם. ועי' ברית יהודה פרק א הערה מח ופרק ו הערה ח בדין רבית בחוב המשועבד לו מדר"נ, ושם בפרק טו הערה ח בדין שעבודא דר"נ אם מיקרי קבלת אחריות לענין מכירת שט"ח.

⁶ ונראה דה"ה כשראובן חייב לשמעון ושמעון ללוי ולוי לראובן, יש לכל אחד תביעה על חבירו, והיינו ראובן חייב לשמעון חובו, ושמעון חייב לו מכח שעבודא דר"נ, שהרי חייב ללוי שחייב לראובן, וכן בשמעון עם לוי ולוי עם ראובן, ויכול כל אחד לעכב חובו, ומ"מ אין החובות מתבטלים מאליהם, כדקיי"ל זה גובה וזה גובה, ואף במקום שאמרו יעמוד כל אחד בשלו, נראה שאין החובות מתבטלים, כדמשמע בסימן פו סעיף ו, וא"כ יתמצו שנים מהם לבטל חוב כנגד חוב, ואז זכה כל אחד בשלו, ואם נתרצו ראובן ושמעון לבטל החובות, שוב אין גם לראובן על לוי ולא ללוי על שמעון, וא"צ להסכמת לוי, ואם פרע ראובן לשמעון ולא תבע ממנו חוב לוי, חייב ויכול שמעון לפרוע ללוי, כיון שלא תבע ממנו קודם שפרע, וכן משמע בש"ך סימן פו ס"ק יד. פתחי חושן שם הע' מו

⁷ שו"ע סימן פו סעיף ד ורמ"א סימן קא סעיף ד. ודעת הקצח"ח בסימן פו סק"א וכן בסק"ד וסק"ז שבפקדון לאו משום שעבודא דר"נ הוא, אלא כאילו עדיין ברשותו ממש, וממילא יכול המפקיד לתת במתנה לנפקד או לכל מי שירצה, כשם שיכול לתת מטלמלין שלו לכל מי שירצה, מה שא"כ כשהל שעבודא דר"נ אינו יכול לתת או למחול, כמו שנתבאר בסימן פו, ולדעת הש"ך סק"י גם בפקדון הוא מדין שעבודא דר"נ, וועיין בפתחי חושן ח"א הלוואה פ"ד בעקב ט שכתב נראה שיש עוד נ"מ, שאם הפקדון ברשותו חייב הוא עצמו לפרוע ולהמציא המעות למלוה, משא"כ מדין שעבודא דר"נ, לדעת השו"ע בסימן פו סעיף ג המירחה על המלוה, וכתב הסמ"ע שאם התנה עמו שיטרח כדי למכור ולהמציא לו מעות, גם מירחת הגוביינא הוי כמירחת מכירה, וחייב בה הלוח אף לדעת השו"ע. ועי' נה"מ שדחה דברי הקצח"ח, ועי' משובב נתיבות.

וכל זה בפקדון שהוא בעין אצל הנפקד, אבל אם אינו בעין אלא שנתחייב הנפקד מדין תשלומי שומרים, נראה דלכו"ע אינו אלא מדין שעבודא דר"נ, כדמוכח מדברי הראשונים שכתבו בעיקר הטעם שפקדון הוא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרה היומי

מסכת כתובות

היו בידו מעות פקדון של אחרים, אין בעל חוב גובה מהם, אבל מעות הלואה, אף על פי שעדיין לא הוציאם, בעל חוב גובה מהם.

המשועבד מדר' נתן, משועבד לכל בעלי חובות, ולכן אף אם קדם אחד ותפס מידו, יש אומרים שמוציאין מידו, ומחלקים בין כל בעלי חובות כדינם.

ב. האומר לחבירו לך ומשוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך אלא לאחר שלשים יום לאחר ל' יום קנה ואפי' עומדת באגם ... דא"ל קני מעכשיו

האומר לחבירו משוך⁸ או הגבהה פרה זו ולא תקנה אלא לאחר ל' יום לא קנה במשיכה זו, מכיון שבשעת המשיכה אינו מקנה לו כלום, ובשעת הקנין דהיינו לאחר ל' אינו עושה מעשה קנין⁹.

אבל אם אמר קנה מעכשיו ולאחר ל' יום, קנה¹⁰, ואפילו עומדת באחו בסוף הל' יום קנה¹¹. ויש אומרים¹² שאפילו עומדת ברה"ר קנה.

ג. והלכתא לא עשה ולא כלום

כאילו ברשותו משום שיכול להקדישו, וכשאינו בעין אינו יכול להקדישו, וכן בפקדון שכפר בו, כמ"ש בדיני פקדון (ח"ג) פרק א סעיף לג.

⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ קצו ז

⁹ וכתב המ"מ בשם הראב"ד שאם עומדת הפרה בסוף ל' ברשות הקונה, קנה, והמ"מ דחה דבריו דאפילו עומדת בביתו במה יקנה, הרי כלתה משיכתו. ובנה"מ סק"ד כתב שמדברי המחבר משמע שסובר כדעת הרמב"ם שאפילו עומדת בביתו לא קנה, ודלא כדעת הראב"ד שם שבשעומדת בביתו ביום ל' קנה, דבמכירה או מתנה אינו יכול לקנות בתורת הצר, דכיון שאמר לו למשוך והתחיל למשוך הרי גילה דעתו שאינו רוצה לקנות אלא במשיכה, ועי' מחנ"א ה' קנין משיכה סימן ג ובדברי משפט

¹⁰ שזה כמי שהקנה מעתה על תנאי, נעשה התנאי נתקיים הקנין, וכן האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי,

¹¹ שו"ע שם, וכתב המ"מ בדעת הרמב"ם דלאו דוקא נקט אנם, דאפילו ברה"ר נמי קנה, ותמה הב"י דבסוגיא דפ' הכותב משמע דדוקא אנם או צידי רה"ר שהוא מקום שקונה במשיכה, אבל לא ברה"ר, והסמ"ע נקט כדעת הב"י וכתב דנקט אפילו עומדת באנם, וכ"ש בשעומדת ברשות הלוקח או ברשות שניהם, אבל לא בשעומדת ברה"ר וכ"ש ברשות מוכר דלא מהני, אלא שסיים הסמ"ע דהיינו דוקא כשאומר רק מעכשיו, אבל אם אמר על מנת מועיל אף ברה"ר, והסמ"ע לשיטתו בסימן קצ"ה ס"ק טו דדוקא בעל מנת מועיל בקנין סודר לאחר ל', אבל מעכשיו בלבד לא מהני, משום דמעכשיו הוי שיורא וכלה קנינו, אבל בע"מ הוי קנין כולו מיד, ולא הוי שיורא, ועי' חזו"א חו"מ ליקומים סימן ז סק"ה.

¹² היש"ך סק"ד חולק על הסמ"ע, וסובר כהמ"מ דאפילו עומדת ברה"ר קנה, ודלא כהב"י שחלק עליו. עיין שם. ובקצה"ח סק"ד העלה כהסמ"ע, דכיון דקיי"ל דמעכשיו שיורא הוי אין הקנין חל אלא לאחר ל' וכלתה משיכתו, עיין שם. והוא לשיטתו שסובר גם נבי קנין סודר כהסמ"ע ולא כהיש"ך, והנה"מ לשיטתו שם שפסק כהיש"ך מפרש דהוי כנוף מהיום ופירות לאחר ל'.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

כבר התבאר לעיל דף פא. שיבמה¹³ מכיון שכתובתה על נכסי בעלה הראשון שמת, אין היבם רשאי למכור כלום מנכסי אחיו אלא יהו כולם קיימים לשיעבוד כתובתה, ואם מכר או נתן במתנה או חלק עם אחיו בנכסי המת בין קודם יבום בין אחר יבום לא עשה כלום, והמכר או המתנה או החלוקה בטלים מיד, ואפילו קודם שתבא לידי גבייה, דחומרא הוא שהחמירו חכמים ביבמה יותר מאשתו לפי שלא כתב לה כל נכסיו אחרת לכתובתה, לכך תיקנו חכמים שאינו יכול למכור כלל כדי שלא תצטרך לחזור ולטרוח ולטרוף מן הלקוחות, ואפילו ישאיר לה כנגד כתובתה אינו רשאי למכור השאר, דחיישינן שמא יאבדו או ישתדפו השדות שישאיר¹⁴.

ד. ננסה הרי היא כאשתו .. לומר שמגרשה בגט ומחזירה

כבר התבאר במסכת יבמות דף ח: מששהותרה היבמה ליבם פקע מהיבמה איסור אשת אח, ולפיכך משייבם¹⁵ היבם את היבמה¹⁶, הרי היא כאשתו לכל דבר, ויכול להוציאה בגט אם אינו רוצה לקיימה, ואינה צריכה ממנו חליצה¹⁷, ויכול להחזירה.

דף פב:

ה. אשה הקנו לו מן השמים

כבר התבאר¹⁸ לאחר שייבם היבם את היבמה הרי היא כאשתו לכל דבר, שיכול להוציאה בגט אם אינו רוצה לקיימה ואינה צריכה ממנו חליצה,

¹³ שו"ע ונו"כ קסח ג

¹⁴ ב"ש ג

¹⁵ שו"ע ונו"כ קסח א

¹⁶ עיין בבית מאיר וז"ל "דבגמרא ס"ד השתא אסורה עליו מחמת איסור אשת אח קמ"ל ואימא ה"נ אמר קרא ולקחה לו לאשה כיון שלקחה הרי היא כאשתו לכל דבר, וק' מזה על שיטת הרשב"א שהבאתי דמיד שהותרה לו בנפילה פקע האיסור אשת אח, אף כי הופקע הזיקה ממנו ע"י נשואיו לאחרתה, והבא משמע דוקא כיון שלקחה ה"ה כאשתו והופקע האיסור, וע"כ לידחוק דלאו דוקא כיון שלקחה אלא כיון שהותרה לו ליקח נמי, ובאמת מהבא ילפינן ועכ"ז צ"ע". אולם עיין בלבוש שכתב "ולא אמרינן כיון שכבר קיים מצות יבום חזר איסור אשת אח למקומו, משום דאשה קרייה רחמנא דכתיב [דברים כה, ה] ולקחה לו לאשה, והאי אשה מותר הוא, דולקחה לו וייבמה היה לו לומר ותו לא, אלא לומר שהיא כאשתו ממש לכל דבר". וא"כ באמת פקע רק הו"א שיחזור

¹⁷ שאין אומרים שאף על פי שבא עליה ביאת יבום, עדיין זיקה ראשונה עליה ותהא צריכה חליצה להתירה לשוק

¹⁸ שו"ע ונו"כ אבה"ע"ז קסח א

הלכות הדין היומי

מסכת כתובות

וכתובתה היא על נכסי בעלה הראשון והוא אינו צריך לכתוב לה עוד כתובה אחרת אפילו למ"ד כתובת אשה דאורייתא, מאי טעמא אשה הקנו לו מן השמים בלא שיעבוד נכסיו לכתובתה ויכול הוא למוכרם בכל עת שירצה, והיא אינה מורפת מהם כתובתה לכשימות.

ו. ואי לית לה מראשון אית לה משני כדי שלא תהא קלה

בעיניו להוציאה

יבמה¹⁹ שלא היתה לה כתובה מבעלה, כגון שלא כתב לה או שמחלה כתובתה או שמכרה לו, הרי זכה היבם בנכסי אחיו ויכול למכור וליתן בחפצו, וכשיכנס הוא את יבמתו תקינו לה רבנן שיכתוב לה מנה מנכסיו כדין שאר אלמנות ויהיו כל נכסיו אחראין לכתובתה כשאר כל הנשים, ואפילו לא כתב לה יש לה כתובה מתקנת חז"ל כשאר נשים²⁰, וכן אם לא היה לבעלה הראשון נכסים יש לה כתובה מן השני כדין אלמנה.

אבל יבמה שלא היה לה על בעלה כתובה מפני שהיתה אסורה עליו והיא מותרת ליבם, אם רצה היבם ליבם כונס ואין לה כתובה, כדרך שלא היה לה על בעלה אם מת ולא כתב לה כתובה, אבל מ"מ אסור לשחות עמה בלא כתובה, ודינה עם יבמה בתוספת כתובה כמו שהיה לה על בעלה.

ז. גרשה אין לה אלא כתובתה

יבמה²¹ לאחר שיבמה אפילו אם גירשה והחזירה סתם ולא פרע לה כתובתה מנכסי בעלה הראשון, דינה כדין אשה אחרת שגירשה והחזירה שאין לה אלא כתובה אחת, ה"נ אין לה אחר שהחזירה אלא כתובתה מנכסי בעלה הראשון, שכל המגרש את אשתו והחזירה על דעת כתובתה הראשונה הוא מחזירה.

במה דברים אמורים כשהניח בעלה הראשון נכסים כנגד כתובתה, ואפילו נשתדפו אחר כך אין לה על נכסי שני כלום, אבל אם לא הניח בעלה הראשון

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם קסח ח ט

²⁰ ב"ש שם ו

²¹ שו"ע ונו"כ שם ב

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

נכסים תקינו לה רבנן כתובה מנה מן השני כדין הכונס שאר אלמנה, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

ח. המגרש את האשה ומחזירה על מנת כתובה ראשונה מחזירה

אשה²² שהוציאה כתובה אחת ושני גיטין, וזמן הכתובה קדם לגט ראשון²³, הרי גירשה והחזירה ולא כתב לה כתובה וחזר וגירשה, אין לה אלא כתובה אחת, שהמגרש אשתו והחזירה על דעת כתובתה הראשונה החזירה.

אבל אם זמן הכתובה אחר גט ראשון, והוא במקום שאין כותבין כתובה גובה בגט כתובה ראשונה, ובכתובה גובת השניה²⁴. אבל אם דרכן לכתוב כתובה אינו גובה בגט כלום.

ט. בראשונה היו כותבין לבתולה מאתים ולא למנה ... עד שבא שמעון בן שטח ותיקן שיהא כותב לה כל נכסי אחראין לכתובתה

כבר התבאר לעיל דף נא. שכל איש²⁵ הנושא אשה בין בתולה בין בעולה בין קטנה בין גדולה אחד בת ישראל או גיורת או משוחררת, יתחייב לה בכתובתה מיד כשנושאה, אפילו לא נכתבו בכתובתה או אפילו לא כתב כתובה כלל²⁶ אלא נשאה סתם.

ושמעון בן שטח תיקן שיכתוב אדם לאשתו – כל נכסי אחראים וערבים לכתובתה²⁷, שתקנת חכמים היא שיהיו כל נכסי הבעל אחראים לכתובה,

²² שו"ע ונו"כ שם ק טו טז

²³ ח"מ שם מג

²⁴ ח"מ ב"ש שם מג

²⁵ שו"ע ונו"כ שם סט

²⁶ ח"מ שם א מהמור

²⁷ ואף שלהלכה שאחריות טעות סופר, אף בלא תקנת שמעון בן שטח היו הנכסים משתעבדים בסתם, לא הוצרכה תקנתו אלא להוציא ממה שנהגו לייחד לה כתובה, שתיקן שלא יעשו כן, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. ועיין בריב"ש בשמ"ק דף פב: שני פירושים. אולם עיין ריב"ן (רש"י מהדו"ק בשמ"ק) ור"י מלוניל ופרי"ד שם פב: שתנאי ב"ד שאמרו במשנה היינו תקנת שמעון בן שטח, וכ"ה בפהמ"ש לרמב"ם שם נא א ובמאירי נו ב; עי' רמב"ם אישות פט"ז ה"י ופרשת המלך שם פ"י ה"א ואהא"ז שם פט"ז ומכירה פ"א הט"ז בדעתו, שתיקן הדין שהנכסים משתעבדים לכתובה הוא תקנת שמעון בן שטח, שהשוה את דינה של כתובה לדין שאר חובות שהנכסים משתעבדים להם, אבל קודם התקנה לא היה בכתובה שעבוד נכסים אפילו

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ואפילו היתה כתובתה מנה, ויש לו קרקע באלפיים זהובים, הכל תחת שעבוד הכתובה. ואפילו אם רצה הבעל לייחד לאשה את כתובתה במעות או במטלטלים אין שומעים לו, אלא צריך שיכתוב לה שטר בדמי הכתובה, ויהיו כל נכסיו משועבדים לה²⁸. ואין לעדים לחתום הכתובה אלא לאחר שקיבל החתן קנין לפני²⁹.

לא כתב לה – כל נכסים דאית לי אחראין לכתובתיך, חייב, להיות כל הנכסים אחראים לה, מפני שהוא תנאי בית דין.

אף במקומות³⁰ שאין כותבים כתובה חרי היא נגבית ממשועבדים, משום תנאי בית דין. וכן במקום שכותבים כתובה, אלא שנכתבה בפסול³¹, חרי היא נגבית ממשועבדים.

ומדינא דגמרא³² למרות שיש על הבעל שיעבוד הגוף לפרוע כתובת אשתו מכל נכסיו ואם יש לו מעות חייב לשלם במטבע היוצא³³, עיקר כתובה כלומר מנה לאלמנה מאתיים לבתולה ותוספת שמוסיף בכתובה אינן נגבים בבית דין אלא מן הקרקע. ואינה נגבית ממטלטלים³⁴, אפילו מן הבעל עצמו כגון בגרושה³⁵, אבל הגאונים תקנו³⁶ שיהיו נגבין בבית דין אף ממטלטלין, והוא הדין לכל תנאי כתובה חוץ מכתובת בנין דכרין שנחלקו הראשונים

לסוברים שאחריות טעות סופר היא, לפי שעיקר חיוב הכתובה אינו אלא לכשתתאלמן או תתגרש, וקודם לזה אין כאן חיוב שישתעבדו הנכסים מחמתו

²⁸ שו"ע ונו"כ שם סו א

²⁹ רמ"א שם

³⁰ עי' פרישה וט"ז אה"ע סו"ס סז וז"מ שם ס"ק יב; עי' ח"י רע"א כתובות צ א

³¹ ועיין יש"ש כתובות פ"ד סי' לא שבמקום שכותבים כתובה, ולא כתב לה בעל זה כתובה, יש סוברים שנגבית ממשועבדים. ויש סוברים שבמקום שהכל כותבים כתובה, כיון שבעל זה לא כתב, אין לומר בזה אחריות טעות סופר היא, ואינה נגבית ממשועבדים.

³² שו"ע ונו"כ אבהע"ז ק א

³³ דנכסי דאינש אינן ערבין ב' כבכורות מח: הפלאה קונט"א שם

³⁴ ואם תפסה מטלטלין אין מוציאין מידה אפי' מדינא דש"ס. הפלאה שם

³⁵ דאלו אלמנה הגובה מן היורשים פשיטא דאין גובה ממטלטלי דיתמי דלא יהא אלא שאר חוב ולמה כתב כתובה ותוסף בלבד. ח"מ שם א, ב"ש א

³⁶ הרמב"ם לפי' פי' המ"מ בשם הריב"ש כתב שבמקום שמנהג הוא לכתוב בפי' מטלטלין, אז אם לא כתב לא נשתעבדו המטלטלים אא"כ דידע התיקון הגאונים, ואם נתפשט התיקון בכל ישראל אמרי' אף שלא נכתב כנכת' דמי. אלא בימי הרמב"ם עדיין לא נתפשט התיקון. לפ"ז בזה"ז שנתפשט התיקון אמרינן אף שלא נכתב כנכתב דמי, והרא"ש פ' מציאות האשה כתב בשם ר"ת דגובין מן מטלטלין משום דכותבין מטלטלין ובפ' נ"ש הביא תקנו' הגאונים ובפ"ק דב"ק כתב מטלטלין דינם כקרקע בדורות הללו מדינ' דש"ס הואיל כל משא ומתן בהם והוי כנמל' דערבין, וכן בטור חו"מ סי' תי"ט כתב הטעם הואיל כל מו"מ בהם ובסי' זה כתב הטעם מחמת תקנות הגאונים או מחמת שכותבין בפירוש וצריך ישוב. ב"ש שם ב, ועיין בית יעקב שם מה שיישב.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת כתובות

בכך³⁷, כמו שנתבאר לעיל דף נ: ואם רוצה הבעל לסלקה בקרקע הרשות בידו³⁸. אלא אם כתב בפירוש שגבייתה מן המטלטלין³⁹.

לפיכך אם גבו היורשים מעות בחובת אביהם גובה מהם⁴⁰ אלמנתו את כל תנאי כתובתה, וכן אם הניח שטר חוב, או שחייב לו לזה כסף אפילו מלוה על פה, גובה כתובתה מן השטר חוב והמלוה⁴¹, אולם בכל הנזכר אם רוצים היורשים לסלקה בקרקע הרשות בידם⁴².

ודוקא ממטלטלי בני חרי, אבל אם מכרם הבעל או נתנם במתנת בריא⁴³ אינה גובה מהם, אם לא שעבדם לה באגב קרקע.

ואם מכרום או נתנו⁴⁴ היורשים אחר מות בעלה גובה מהם אפילו לא שעבדם לה באגב, שמיד שמת חל שיעבודה עליהם מתקנת הגאונים, ואין בכוחו של יורש להפקיע שיעבודה⁴⁵.

יש אומרים⁴⁶ שהאמור אינו אלא כשנתן הבעל לאחרים, אבל אם נותן ליורשיו אפילו במתנת בריא⁴⁷, אשה גובה מהם כתובתה, שכל מה שנותן ליורשיו אינה אלא כירושא ואשה גובה כתובתה מהם.

³⁷ ח"מ שם ג

³⁸ ח"מ שם ה

³⁹ ב"ש שם ד ועיין קצוה"ח קו ג

⁴⁰ אם יש מעות בעין והיא תובעת מעות והיורשים רוצים לתת לה ממטלטלין עיין כנה"ג דף קי"ח ע"א סעיף ב' ג. והרדב"ז ח"א סי' קמ"ו

⁴¹ ח"מ שם ד, ובוה יפוי כח כתובה מבכור דאין נוטל פי שנים במלו' ואף על גב כתובה אינה נגבית מן הראוי מ"מ גובין מן החובות משום דמשועבד לה מדין שיעבודא דר' נתן כ"כ הרא"ש פי"נ והטור מזה נשמע אף בכתוב' שייך דין זה דר"נ ואין חילוק בין מלוה בשטר לבין מלוה בע"פ וכן גובה מן הש"ח שהניח בעלה. ב"ש שם ג, ועוד נראה דאפי' ממטלטלין שביד אחרים מוציאים מידם לשלם הכתובה בין מלוה בין פקדון מדינא דש"ס וכמ"ש התוס' בדף פ"ד במתני' דמי שמת והי' לו פקדון וכו' דלא הו"ל מלוה ראוי והיינו משום דבחייו משתעבד מדר"נ. הפלאה שם

⁴² פרעו לה קרקעות ובתים ומקומות בבה"כ ואח"כ באו היתומים ורוצים לסלקה במעות והיא אינה רוצה הדין עמה רש"ל בתשובה סי' נו"ן. והרמ"א בתשובתו סי' ח' חולק עליו. ועיין ש"ך קא א וקצוה"ח קו ג

⁴³ ודוקא מתנת בריא אבל מתנת שכיב מרע האשה גובה מהם כמבואר ברמ"א שם, כיון שחל לאחר מיתה.

⁴⁴ ח"מ שם י

⁴⁵ ומש"כ הרא"ש פרק האומר דאם נתנו היתומים לא גבו הרב בב"ח כתב שהרא"ש לא מיירי רק לענין מזונות אבל לענין כתובה גובה ממה שמכרו היתומי' וכן ראיתי בקיצור פסקי הרא"ש ואם נתנו היתומים מוציאים לכתובה ולא מזונות וכו'. ח"מ שם י. מיהו ברי"ו פסק אפילו אם מכרו היורשים ממטלטלין אינה גובה הכתובה וכ"כ הנ"י פ' מ"ש. ב"ש שם ח

⁴⁶ רמ"א שם כדעת המרדכי בשם מוהר"ם, מהרא"י פו, ומהרי"ו קנו

⁴⁷ ועיין במרדכי פ' יש נוחלין דף רס"א סי' תרכ"ט ותת"ל משמע דלא עבדינן עובד' לגבות ממתנות בריא דחיילא מחיים, וכן משמע בת"ה סי' פ"ו וגם בתשוב' מהרי"ו להלכה אמר ולא למעשה וכ"מ קצת בתשובת מהר"ם הנ"ל סי' קצ"ב דלא אמר זה רק לסניף ולא למעשה וגם בד"מ כתב דברי מהר"ם סתרי אהרדי. ח"מ שם ו, אולם בב"ש ו כתב ואיני יודע מנא ליה והביא ראיות לנהוג כך למעשה מיהו בתשובת רש"ך ס"א סי'

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

יש נוהגין לכתוב בכל הכתובות ששיעבד לה כל נכסיו מקרקעי ומטלטלי אגב מקרקעי דקנאי ודאקני, ומ"מ לא נהגו לגבות לה מטלטלי שמכר הוא בחייו, או נתנן במתנת בריא ולא אפילו ממטלטלין שמכרו היורשין, מפני תקנת השוק. אבל אם נתנו גובה מהם⁴⁸.

ואם כתב לה מטלטלין אגב קרקע ועדיין בידה המטלטלין, והוא מכר או נתן לאחר אין צריכה ליתן להם ובאופן זה אין שייך תקנות השוק, כיון שעדיין בידה המטלטלין⁴⁹.

הדרן עלך האשה

ל"ד כתב היורשים י"ל קים לנו כהני פוסקים דאין חילוק בין אם נתן ליורשיו לבין אם נתן לאחרים גם כתב שם מלוה בע"פ אינו גובה מיורשים.

⁴⁸ דאם נתנו היתומים המטלטלין יש לחוש דכל היתומים יעשו כן ומה הועילו הגאונים בתקנתן ואם גובה מן הדמים שביד היתומים אם מכרו הנכסים עיין בח"מ מחלוק' רב האי והרא"ש בס' ק"ז. ח"מ שם יא. ב"ש שם. ולכאורה אישטמיטת' להו דברי הסמ"ע והש"ך בס' רנ"ב ס"ק ו' ע"ש דמשמע מדבריהם. דאין חילוק בין הוא או יורשים דהפוסקים דס"ל דבמתנה נמי שייך תקנות השוק אמרינן נמי אי נתנו היורשים במתנה לאחר דאין מוציאין מחמת תקנות השוק ע"ש. והש"ך שם הביא נמי כמה פוסקים דכתבו בלשונם או נתנו היורשים וכו' אין מוציאין מחמת תקנות השוק ע"ש. ובאמת לא מצאתי חילוק זה בשום פוסק. והטעם שכתב הח"מ דיש לחוש דכל היתומים יעשו כן ע"ש. קשה לי ע"ז דא"כ לא מהני נמי אם מכרו ואדרבה דיותר יש חשש שימכרו מליתן במתנה דאין להם הנאה כ"כ וקי"ל דאין אדם הוטא ולא לו שיפסידו כתובת האלמנה וצ"ע. וע"ל סי' צ"ג סעיף כ'. באר היטב ז

⁴⁹ ב"ש שם ט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>